

Г.І. Лановська

Г. И. Лановская

G. Lanovska

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИРОВИННОЇ БАЗИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СТАН
ВИРОБНИЦТВА І СПОЖИВАННЯ М'ЯСОПРОДУКТІВ**

**ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СЫРЬЕВОЙ БАЗЫ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА
СОСТОЯНИЕ ПРОИЗВОДСТВА И ПОТРЕБЛЕНИЯ МЯСОПРОДУКТОВ**

**TRENDS RAW MATERIALS IMPACT ON THE PRODUCTION
CONSUMPTION MEAT**

У статті досліджувався розвиток сировинної бази, її вплив на виробництво м'яса та м'ясопродуктів в Україні.

Ключові слова: м'ясо, м'ясопродукти, м'ясопереробне виробництво, сировинна база.

В статье исследовалось развитие сырьевой базы, ее влияние на производство мяса и мясопродуктов в Украину.

Ключевые слова: мясо, мясопродукты, мясоперерабатывающее производство, сырьевая база.

The article investigated the development of raw materials, its effect on meat production tonnes of meat in Ukraine.

Key words: meat, meat products, meat processing industry, raw materials base.

Вступ. Проблемам економічної продовольчої безпеки України в сучасній вітчизняній науці приділяється велика увага. Однак вступ України в СОТ та посилення фінансової кризи вносять корективи у формування споживчого ринку м'ясопродуктів, вагомий вплив на його структуру та тенденції формування сировинної бази. Особливої актуальності в умовах сьогодення набувають питання насичення вітчизняного ринку високоякісною та масово доступною м'ясною продукцією.

Постановка завдання. Виробництво м'яса та м'ясопродуктів відноситься до провідної ланки харчової промисловості України, що формує споживчий ринок м'яса. Особливості вітчизняного ринку м'яса і м'ясопродуктів визначає ряд факторів. Їх дослідженню присвячені роботи провідних українських науковців: О.В.Мазуренко, М.В.Місюк, О.А.Галич та інші. Але в процесі розвитку ринку м'ясопродуктів виникають нові проблеми, які потребують уважного вивчення. Метою статті є виявлення стану та аналіз проблем задоволення потреб населення України і формування ринку м'ясопродуктів. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань: дослідити зміни формування сировинної бази, як основного фактору розвитку ринку м'ясопродуктів; проаналізувати можливості виходу України на загальноєвропейський показник споживання м'яса та м'ясопродуктів. Діалектичний метод допоможе виконати поставлені завдання.

Результати. Розвиток м'ясної промисловості – однієї із найбільш масштабніших галузей харчової промисловості, залежить від багатьох факторів. Забезпеченість сировиною є найважливішою умовою виробництва м'яса та м'ясопродуктів, а саме у кількості потрібній населенню України. В таблиці 1 наведено динаміку поголів'я тварин та птиці за 1990-2007рр. та за 9 місяців 2008 року:

Таблиця 1.

Динаміка поголів'я тварин та птиці за 1990-2007 рр. та за 9 місяців 2008 року

вид	31.12. 1990	31.12. 1995	31.12. 2001	31.12. 2002	31.12. 2003	31.12. 2004	31.12. 2005	31.12. 2006	30.09. 2007	31.12. 2007	30.09. 2008	У % до 09.2007
ВРХ, тис. голів	24623	17557	9421	9108	7712	6903	6514	6175	6347,5	5491	5902,6	93
у т.ч. корови	8378	7531	4918	4716	4284	3926	3635	3347	3256	3096	3049	94
Свині, Тис. голів	19427	13144	8370	9204	7322	6466	7053	8055	8167	7020	6942	85
Птиця, млн. голів	246,1	149,8	136,8	147,4	142,4	152,8	162,0	166,5	196,7	169,3	211,3	107

Джерело: Державний комітет статистики України

З даних таблиці видно, що у досліджуваному періоді суттєво скоротилось поголів'я ВРХ і свиней. А динаміка зміни поголів'я птиці має хвилеподібний характер, але займає поки що найкращу позицію в сировинній базі.

Проаналізувавши дані Держкомстату можна зробити висновки щодо обсягів продажу тварин та птиці. Обсяг продажу великої рогатої худоби за вересень 2008 року досяг 21,243 тис. т (середня ціна – 9271,9 грн/т). Основні обсяги продажу великої рогатої худоби у вересні 2008 року йшли на м'ясопереробні комбінати – 62,8 тис. т від загального обсягу(10319,6 грн/т). Також ВРХ продавали через ринки, приватні магазини та палатки, а саме у вересні 2008 року на рівні 10,4% за середньою ціною 9839,8 грн/т. Обсяг продажу свиней переробним комбінатам у вересні 2008 року склав 61,5% від загальнореалізаційного обсягу(середня ціна – 13278,7 грн/т) та в цілому за 2008 рік було реалізовано через м'ясопереробні підприємства 137,4 тис. т свинини. Також свинина продавалась через ринки, приватні магазини, палатки, а саме у вересні 2008 року було реалізовано 61,5% від загального продажу(середня ціна – 0615,2 грн/т). Реалізація птиці переробним комбінатам нараховувала 11,3% від загального обсягу за середньореалізованою ціною 9257,6 грн/т. Всього було продано 57,9 тис. т продукції. Домашня птиця була реалізована також через ринки, приватні магазини та палатки загальним обсягом 30,5 тис. т за вересень 2008 року.

На споживчих ринках України в основному реалізується охолоджене м'ясо тваринництва і птиці. Такий вид як м'ясо заморожене використовують м'ясопереробні підприємства, тому слід розглянути динаміку реалізації мороженого м'яса (табл.2):

Таблиця 2.

Реалізація продукції тваринництва та птиці мороженої за 2003-2007рр. та 9 місяців 2008 року

вид	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	30.09.2007	31.12.2007	30.09.2008	У % 09.2008 До 09.2007
Яловичина, тис. т	97,9	57,0	50,1	43,9	50,19	61,5	26,3	52
Свинина,	18,9	13,9	18,0	25,4	24,5	24,0	21,85	89,2

тис. т								
Птиця, тис. т	38,5	39,8	57,9	90,5	90,1	90,1	94,5	104,9

Рівень виробництва за даними Держкомстату м'ясопродуктів за вересень 2008 року складав 78725 т. Для багатьох видів м'ясних продуктів у цей період спостерігається зниження. Але якщо порівняти вересень 2008 року з аналогічним періодом 2007 року загальний рівень виробництва м'яса збільшився на 2,5%. Проаналізувавши обсяги виробництва яловичини мороженої за вересень 2008 року порівняно з 2007 роком простежується зниження продукції на 48%. Аналогічна ситуація зі свининою мороженою. В найкращому стані серед м'ясної продукції знаходиться виробництво мороженої птиці. За вересень 2008 року порівняно з серпнем 2007 року обсяги виробництва м'яса птиці збільшилися на 4,9%. Таким чином виробництво свинини та яловичини замороженої залишається на досить низькому рівні. Отже, вітчизняні виробники можуть розраховувати на достатню кількість м'яса птиці.

Для завантаження власних виробничих потужностей українські м'ясопереробні підприємства потребують імпоротної сировини. Імпорт основних видів м'яса і м'ясопродуктів в Україну за вересень 2008 року нараховував 59,102 тис. т, якщо порівняти з вереснем 2007 року то обсяги імпорту м'ясопродуктів в Україну зросли на всі види продукції. Постачання імпоротної замороженої яловичини за вересень місяць 2008 року порівняно з аналогічним періодом минулого року підвищилось в три рази. Вагомим постачальником замороженої яловичини в Україну в серпні 2008 року була Бразилія – 69%. Середня ціна імпоротної яловичини на кордоні складала 1210,1 дол/т. Найбільший об'єм імпорту яловичини був зафіксований в грудні 2005 року на рівні 7241,6 т. Ще на початку 2008 року спостерігається ріст імпорту свинини в Україну, зростає також і середня ціна м'яса свинини. Найвагомий вклад по постачанню свинини займає Польща – 37%. Головним постачальником м'яса птиці в серпні 2008 року були США – 61%, Німеччина(10%), Нідерланди (9%), Угорщина (5%). Середня ціна імпортного м'яса птиці у вересні 2008 року складала 1708,4 дол/т.

Вітчизняні м'ясопереробні підприємства не в змозі задовольнити різноманітні потреб свого споживача, тому на ринку існує попит на імпортні ковбасні вироби та м'ясні консерви. Слід відмітити, що ковбасні вироби імпортувалися до України у вересні 2008 року в розмірі 1300,2 т порівняно з 2007 роком простежується тенденція до зростання в 1,5 рази (вересень 2007 року – 509,4 т). Частка імпорту ковбасних виробів як і в попередньому місяці склала 2,2%. За офіційними даними, імпорт м'ясних консервів за вересень місяць нараховував 1323,7 т, що менше порівняно з аналогічним періодом минулого року на 63,7% (вересень 2007 року – 3651 т). Середня митна вартість імпорту м'ясних консервів складала 2586,6 дол/т. Вагомі постачання були з Росії (20%) та Польщі (54%).

Важливим фактором для розвитку тваринництва та птахівництва України є формування оптимальної кормової бази. В умовах глобальної фінансової кризи, недосконалого механізму фінансування сільськогосподарської галузі, відсутність фінансових ресурсів неодмінно призведе до зменшення обсягів зелених кормів. Це вплине на зменшення обсягів і до того невеликої сировинної бази м'ясної промисловості. Для покращення стану та забезпечення її подальшого якісного розвитку в Україну імпортують живих тварин. Загальна сума імпортного постачання коней складала 675,6 тис. дол. (Бельгія, Німеччина), свиней – 3,357 млн. дол. (Данія, Угорщина, Польща, Німеччина) та птиці – 5,344 млн. дол. (Угорщина, Німеччина, Литва, Словачія, США, Франція та ін.).

Також слід відмітити залежність обсягів виробництва м'ясної промисловості від платоспроможності вітчизняного покупця. Досліджуючи даний аспект можна відзначити, що в 2008 році порівняно з попередніми роками 2006-2007 платоспроможний попит населення знизився на 25-40%. За даними Держкомстату у 2007 році порівняно з 2006 роком ціни на м'ясо та м'ясопродукти зросли на 34,8 %, а в 2008 році порівняно з 2007 роком на 35,9% (ціни знизились тільки на м'ясо птиці -13,6%). Важливим показником пропозиції м'яса та м'ясопродуктів є споживання м'ясних продуктів на одну

особу.

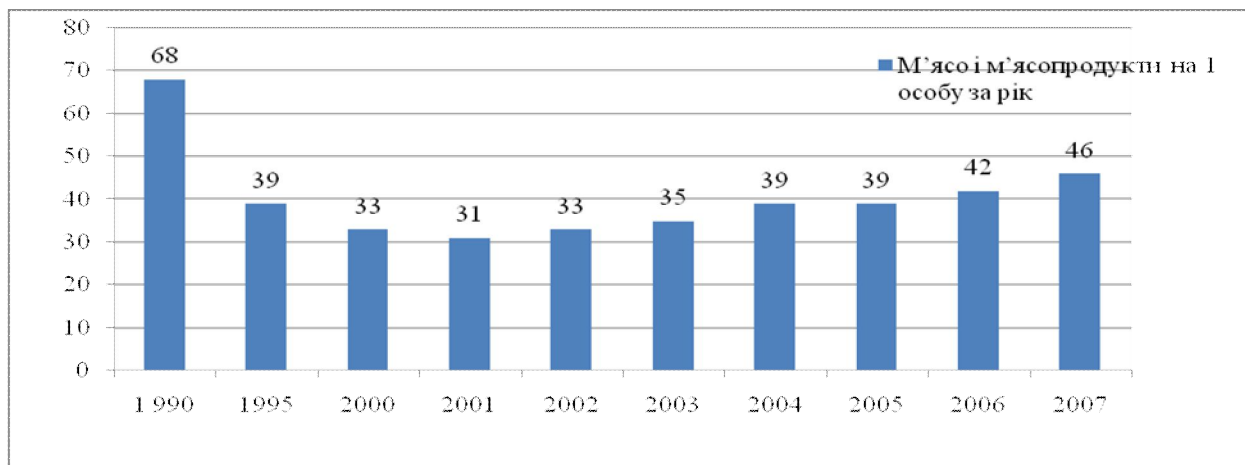

Рис.1 Споживання м'яса та м'ясопродуктів на одну душу населення в Україні, кг

Враховуючи той факт, що в Україні показнику споживання м'яса і м'ясопродуктів на душу населення включає також тваринні жири та сало, а не тільки пісне м'ясо (світовий рівень – обрахування тільки пісного м'яса), можна зробити висновок, що українці дотепер далекі від світового рівня, особливо розвинутих європейських країн (табл.3).

Таблиця 3.

Світове споживання м'яса та м'ясопродуктів на душу населення, кг/рік

Географічний регіон	2005	2006	2007	2007 до 2006, %
Світ	39,5	40,1	40,6	101,2
Розвинуті країни	65,4	66,1	66,8	101,1
Країни, що розвиваються	30,9	31,5	32,1	101,9

Джерело: FAQ (2007 рік)

Якщо в 2007 році в Україні споживання м'яса на душу населення складало 46 кг/рік (цей показник зріс порівняно з минулим роком), то в Польщі – 78 кг/рік, Німеччині 86 кг/рік, а Нідерланди (180кг/рік). Цей факт свідчить про значну обмеженість потреб вітчизняного споживача по відношенню до європейського рівня. Аналогічна ситуація склалась протягом останніх десяти років з виробництвом м'яса в Україні, що зменшилось у 8-12 разів. Така тенденція спаду виробництва м'ясної продукції є загрозою продовольчої безпеки країни. У 2007 році виробництво м'яса та м'ясопродуктів на одну душу населення складало – 50 кг, що перевищило світовий показник (36,6 кг), але порівняно з іншими країнами світу менше у декілька разів. Наприклад, у Франції його

виробляють 111,0 кг, в Угорщині – 110,1, у США – 130,5, Бельгії – 164,8, Нідерландах – 189,6, а в Данії – 377,4 кг.

Висновки. Виробництво м'яса та м'ясопродуктів є важливою складовою харчової промисловості України, а його розвиток залежить від вирішення ряду проблем: забезпечення вітчизняного тваринництва кормовою базою; селекціонування череди; оптимізація асортименту виробництва м'ясопереробної продукції вітчизняного виробника відповідно до потреб ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистичний щорічник України за 2005 рік
2. Статистичний щорічник України за 2006 рік
3. Статистичний щорічник України за 2007 рік
4. Мясное дело //Научный журнал №11 -2008 //Ринок мяса и мясных продуктов Украины
5. Мясное дело //Научный журнал №11 -2008 //